

نقش اتحاد ملی در استحکام بخشی قدرت درونی نظام با تأکید بر دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

سید محمود رضا شمس دولت آبادی^۱

محمدتقی نادری^۲

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۵/۱۵

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۴/۱

چکیده

دشمنان انقلاب اسلامی و عوامل آن‌ها همواره با استفاده از عامل اختلاف میان مسئولان، بین مردم و مسئولان و میان خود مردم در طول بیش از سه دهه خط هدایتی برنامه‌ریزی مؤثر علیه انقلاب اسلامی را دنبال می‌نمایند. نظام سلطه با علم به این‌که عامل اصلی استحکام قدرت نظام، اتحاد ملی است، همواره تهاجم همه‌جانبه‌ای را برای مخدوش نمودن چهره نظام از طریق عوامل داخلی و رسانه‌های خود با اختلاف‌افکنی در کشور دنبال می‌نماید تا جایی که بتواند نظام را در درون خود مشغول ساخته و از هدف تعالی بخشش آن یعنی الهام بخشی انقلاب اسلامی برای ارائه الگویی تأثیرگذار جلوگیری کند.

از شاخص‌های اساسی ساخت درون نظام، عنصر وحدت ملی است که می‌تواند موجب افزایش اقتدار ملی و تثبیت امنیت ملی در قبال تهاجم دشمن باشد. این مقاله با طرح این سؤال که نقش اتحاد ملی در استحکام قدرت درونی نظام چیست؟ درصدد تبیین نقش اتحاد ملی در مقاومت‌سازی استحکام درونی نظام بوده و با استفاده از روش تحقیق کاربردی، توصیفی و گردآوری اسناد، از طریق تحلیل محتوی فرمایشات مقام معظم رهبری به بررسی نقش اتحاد ملی در استحکام قدرت درون نظام می‌پردازد.

اتحاد ملی به احساس همبستگی ملی، اعتماد مردم به حکومت، افزایش اطمینان مردم به نظام و دستگاه‌های اجرایی، متکی است. با توجه به وضعیت جامعه، تنوع گروه‌های اجتماعی و اقوام، دستیابی به وحدت نیازمند برنامه اجتماعی و فرهنگی فراگیر است.

واژه‌های کلیدی: قدرت، وحدت، اتحاد ملی، قدرت درون‌زا

۱. استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه عالی دفاع ملی

۲. نویسنده مسئول و دانشجوی دوره دوازدهم امنیت ملی دانشگاه عالی دفاع ملی

مقدمه:

یکی از مهم‌ترین راهبردهای اداره کشور از بدو پیروزی انقلاب اسلامی تحقق سیاست‌های معطوف به اتحاد ملی بوده است و در شرایط پایداری ساخت درونی نظام حرکت به سمت شرایط مطلوب تلقی می‌شود. چرا که وحدت ملی پایه و اساس حفظ امنیت، ثبات سیاسی و توسعه همه‌جانبه است. رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) تداوم و بقای کشور را در گروه وحدت ملی می‌داند و می‌فرماید: «این ملت، ملتی است که با وحدت کلمه توانست این انقلاب را به وجود آورد، با وحدت کلمه توانست مصیبت بزرگی مثل جنگ تحمیلی را از سر بگذراند، با وحدت کلمه توانسته است تا امروز در مقابل دشمنی ابرقدرت‌ها، بخصوص دشمنی رژیم امریکا که به شدت با این ملت و با این دولت و با این نظام دشمنی کرده است و هنوز هم می‌کند، بایستد. باز هم وحدت کلمه را حفظ کنید و نگذارید دشمن با طرح شعارهای انحرافی، با طرح جاذبه‌های دروغین، با طرح چهره‌های کاذب، در میان شما تشنج درست کند.» (بیانات رهبری، ۱۳۷۷/۱۰/۴)

اتحاد، انسجام، وحدت و همبستگی از جمله واژگان سیاسی هستند که در ادبیات مربوطه به‌گونه‌ای مترادف به کار گرفته می‌شوند. این یکسانی به‌ویژه زمانی بیشتر آشکار می‌شود که صفت «ملی» نیز بر آن افزوده شود. در چنین صورتی واژه‌های اتحاد ملی، انسجام ملی، وحدت ملی و همبستگی ملی در کاربرد عمومی خود همگی به یک معنی واحد اشاره کرده و نوعی عمل هماهنگ را در آستانه رویارویی با تهدید می‌رسانند. این همسانی و اقدام هماهنگ مبتنی بر آن، شرط بنیادین رویارویی با چالش‌های امنیت ملی در جهان معاصر قلمداد می‌شود.

اتحاد ملی، همواره از پایه‌های قوام و استواری جوامع بوده است. جامعه‌ای که در آن وحدت ملی وجود داشته باشد و همچون یک جسم واحد، بین اعضای آن پیوستگی و ارتباط حاکم باشد، همواره در برابر دشمنان و تهدیدهای بیرونی، محکم و استوار در جهت رشد و تعالی خویش گام برمی‌دارد. بنابراین اتحاد ملی از شاخص‌های اصلی استحکام ساخت درونی قدرت کشور است.

زیرساخت اصلی استحکام قدرت درونی کشور شاخص‌های مهمی دارد که اتحاد و وحدت بین مردم و بین مردم و مسئولان از مهم‌ترین مقوله‌های استحکام‌بخش است. وحدت و همبستگی ملی از آغاز نهضت اسلامی به رهبری حضرت امام خمینی (رحمت الله تعالی علیه) همچنان دارای نقش برجسته و مؤثری بوده است. از دیدگاه حضرت امام (رحمت الله تعالی علیه) وحدت ملی یکی از عوامل مهم پیروزی انقلاب اسلامی بوده و ضامن حفظ و تداوم دستاوردهای آن نیز بشمار

می‌آید لذا انسجام ملی و وحدت درونی بر اساس ارزش‌های مکتبی همچنان استحکام‌بخش و پایدار در سازندگی و توسعه ملی است.

ساخت درونی نظام یعنی این‌که کشور بتواند روی پای خود بایستد و بتواند عزت و سرافرازی خود را در عدم وابستگی به دیگران تعریف کند. رهبر معظم انقلاب حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) در این خصوص می‌فرماید: «آنچه برای نظام جمهوری اسلامی حائز اهمیت است، ساخت استحکام درونی نظام جمهوری اسلامی است، استحکام درونی ملت ایران است، همان چیزی که از روز اوّل تا امروز توانسته است این کشور را حفظ کند، اتحاد ملی، توجه به آرمان‌های والای نظام جمهوری اسلامی، توجه به عزّت ملی.» (بیانات رهبری، ۱۳/۷/۱۳۹۲)

بیان مسئله:

با نگاهی دقیق و عمیق به شرایط داخلی حاکم بر کشور و حساسیت سیاسی، منطقه‌ای و بین‌المللی می‌توان گفت که تحولات سیاسی و اقدامات نظام سلطه با استفاده از ابزار اختلافات مذهبی و قومی، به منظور شتاب‌دهی به تغییرات اساسی در منطقه، ایجاب می‌نماید تمرکز و توجه مؤثری توسط محققان و راهبردنویسان نظام به وجود آید. دشمنان خارجی به همراه برخی از کشورهای منطقه به ایجاد اختلافات و تلاش برای جداسازی فرهنگ شیعی به‌عنوان یک جریان جداسازنده از اسلام و انحراف در دین می‌پردازند. از جنبه بین‌المللی دشمنی آشکار با الگوی مؤثر و کارآمد تأثیرگذاری انقلاب اسلامی و نقش‌الهام‌بخش آن در پیش‌تازی و نقش‌آفرینی ملت‌ها و جریان‌ها و پیشرو انقلابی شرایطی را ایجاد نموده تا بیش‌ازپیش به جایگاه وحدت و اتحاد ملی در کشور بایستی توجه گردد.

نظام سلطه همواره تلاش دارد که از عامل اختلاف بین مسئولان با یکدیگر، بین مردم با مسئولان و بین مردم با مردم استفاده کرده و همواره خط‌هدایتی "تفرقه بینداز و حکومت کن" در برنامه‌ریزی مؤثر آن‌ها دنبال می‌گردد. وحدت ملی از مؤلفه‌های اصلی قدرت ملی است که همواره بایست مورد بررسی و مذاقه اندیشمندان، محققان و مسئولان قرار گیرد، اگر اتحاد ملی نادیده گرفته شود ثبات داخلی نظام متزلزل شده و استحکام درونی از بین خواهد رفت.

تأکید بر مؤلفه‌های وحدت و بیان نگرانی‌ها و دغدغه‌های نادیده‌گرفتن این جایگاه در ساختار کلی کشور از بیانات مقام‌عظمای ولایت در این نوشتار دنبال می‌گردد. اتحاد ملی به معنای همبستگی میان‌اجزای تشکیل‌دهنده یک نظام سیاسی از ارکان امنیت ملی است و در هر مقطعی که دچار مشکل

شده دشمنان ضربه مؤثری را به پیکره نظام وارد کردند و هزینه‌های بیشتری را به کشور تحمیل کردند.

در نهایت باید گفت که وجود یا عدم وجود اتحاد ملی چه نقشی در استحکام قدرت درون نظام ایفا می‌کند؟ آیا می‌توان بدون توجه به مؤلفه "اتحاد ملی" ساخت قدرت داخلی نظام را مستحکم کرد؟ که به نظر می‌رسد هرچقدر ضریب اتحاد ملی افزایش یابد نقش مثبت و هم‌افزایی ضریب ارتقای اقتدار ملی نیز افزایش می‌یابد و در مقابل هرچقدر ضریب این کارکردها کاهش یابد، تهدیدات داخلی و خارجی افزایش می‌یابد و زمینه مساعد رشد و توسعه کشور از بین خواهد رفت. فلذا مقوله اتحاد ملی به‌عنوان شرط لازم و ضروری استحکام‌بخش قدرت نظام همواره مورد تأکید است.

هدف اصلی: تبیین نقش اتحاد ملی در استحکام‌بخشی قدرت درونی نظام جمهوری اسلامی ایران
هدف فرعی: شناخت مؤلفه‌ها و شاخص‌های اتحاد ملی از نظر مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

سؤال اصلی: نقش اتحاد ملی در استحکام‌بخشی قدرت درونی نظام جمهوری اسلامی از نظر مقام معظم رهبری چیست؟

سؤال فرعی: مؤلفه‌ها و شاخص‌های اتحاد ملی از نظر مقام معظم رهبری کدام‌اند؟

روش تحقیق:

این تحقیق کاربردی و توسعه‌ای است، گردآوری داده‌ها و اطلاعات از طریق اسنادی و کتابخانه‌ای که شامل دیدگاه‌های مقام معظم رهبری، آیات و روایات و فرمایشات امام راحل (رحمت الله تعالی علیه)، به شیوه تحلیل گفتمان و روش استنباطی است. با تحلیل توصیفی گفتمان و بیانات رهبری پیرامون مؤلفه‌ها و شاخصه‌های اتحاد ملی و سنجش نقش آن در استحکام‌بخشی قدرت درون نظام به سؤال اصلی تحقیق پاسخ داده خواهد شد.

۲- مبانی نظری تحقیق:

مفهوم شناسی اتحاد ملی:

با اعلام سال ۱۳۸۶ از سوی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) "سال اتحاد ملی و انسجام اسلامی"، طی آن سال و سالهای بعد راجع به مقوله اتحاد ملی و انسجام اسلامی مقالات متعددی تهیه و

منتشر شد و نشست‌ها و کنفرانس‌هایی نیز از سوی سازمان‌ها و مراکز تحقیقاتی و پژوهشی برگزار شد. (مقالات همایش اتحاد ملی، ۱۳۸۶)

معظم‌له در پیام نوروزی سال ۱۳۸۶ فرمودند: «دشمنان با تبلیغات خود، با جنگ روانی خود، با تلاش‌های موزیانه‌ی گوناگون خود سعی می‌کنند بین صفوف ملت ایران اختلاف بیندازند... بایست تلاش برای اتحاد کلمه و یکپارچگی ملی و اتحاد امت اسلامی ادامه یابد... و به نظر من امسال، سال «اتحاد ملی و انسجام اسلامی» است، یعنی در درون ملت ما اتحاد کلمه‌ی همه‌ی آحاد ملت و... در سطح بین‌المللی، انسجام میان همه‌ی مسلمانان و...».

اتحاد^۱: وحدت، همبستگی و انسجام از جمله واژگان سیاسی هستند که در ادبیات مربوطه به گونه‌ای مترادف و هم‌معنی به کار گرفته می‌شوند. همه در اصل بیان‌کننده «یکی شدن»، «یکپارچگی»، «همبستگی»، «همگرایی»، «یکدلی» و حرکت در یک مسیر واحد و برخوردار از جهت واحد برای رسیدن به مقصدی واحد است اما در لغت‌نامه‌ی دهخدا «وحدت» به معانی «یگانه شدن»، «یکتایی»، «یگانگی»، «یکی»، «عینیت»، «اتحاد»، «تنها»، «یکتا ماندن»، «یگانه شدن»، «یکی بودن»، «یگانگی» و... است. (دهخدا، ۱۳۷۳: ۸۴۴)

مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) در تعریف وحدت می‌فرماید: «منظور ما از وحدت چیست؟ یعنی همه مردم یکسان فکر کنند؟ نه. یعنی همه مردم یک نوع سلیقه سیاسی داشته باشند؟ نه. یعنی همه مردم یک چیز را، یک شخص را، یک شخصیت را، یک جناح را، یک گروه را بخواهند؟ نه... وحدت مردم، یعنی نبودن تفرقه و نفاق و درگیری و کشمکش. حتی دو جماعتی که از لحاظ اعتقاد دینی مثل هم نیستند، می‌توانند اتحاد داشته باشند؛ می‌توانند کنار هم باشند؛ می‌توانند دعا نکنند. یکی از عواملی که این وحدت را خدشه‌دار می‌کند، مفاهیم مشتبه‌ی است که دائماً در فضای ذهنی مردم پرتاب می‌شود. هر کس هم به گونه‌ای معنا می‌کند؛ یک عده از این طرف، یک عده از آن طرف؛ جنجال و اختلاف غیرلازم درست می‌شود!...» (بیانات رهبری، ۱۳۷۹/۱/۲۶)

اتحاد ملی^۲: معنای اتحاد ملی به لحاظ مفهومی و نظری دارای اهمیت است. اصلی‌ترین مفاهیم نزدیک به اتحاد ملی، مفاهیمی همچون همبستگی اجتماعی، یکپارچگی اجتماعی نام برد. اتحاد ملی

1. Unity

2. National Unity

مقوله‌ای است که بیشتر جنبه داخلی دارد و در چارچوب مرزهای کشور معنا می‌یابد و اصطلاحات دیگری همچون؛ وفاق ملی و وحدت، تا حدودی به این مفهوم شبیه است و در اصطلاح یعنی برنامه‌ای برای رسیدن به اهداف عالی و بلندمدت که از اندیشه طرف نشأت گرفته باشد؛ در مقابل تاکتیک که برای گذار از مرحله‌ای مطرح می‌شود. (ایرانی، ۱۳۸۸: ۷۱).

وحدت ملی، نتیجه همگون‌شدن یا همگونگی میان اعضای اجتماع است که در عین اینکه بقای جامعه را تضمین می‌کند، هویت مستقل آن را در برابر سایر اجتماعات می‌نمایاند. در واقع؛ "همگونگی، فرایند متحد کردن یک جامعه است؛ فرایندی که می‌کوشد جامعه را جامعه‌ای هماهنگ سازد و بر نظمی استوار کند که توسط اعضای آن جامعه به صورت نظم حس شده باشد" (دوورژه، ۱۳۷۶: ۳۵۸).

در یک تعریف کلی می‌توان گفت «وحدت ملی عبارت است از چگونگی واکنش مردم در باب دفاع از منافع عمومی و مصالح کشور» (روشندل، ۱۳۷۴: ۳۸) که به هر میزان رابطه حکومت با مردم منطقی و در چارچوب قانون با بعد مشروعیت و مقبولیت شکل گرفته باشد و اعتماد مردم نسبت به نظام حاکم در جهت تحقق بخشیدن به مصالح ملی وجود داشته باشد، «وحدت ملی» در کشور نیز افزایش می‌یابد و اتحاد، یکپارچگی و وحدت کلمه آحاد کشور را موجب می‌شود که نظام را در تحقق بخشیدن به منافع عمومی و دفاع از مصالح ملی موفق‌تر می‌سازد.

قدرت^۱: قدرت به مفهوم «توانایی تحمیل اراده یک فرد بر دیگران، حتی برخلاف میل آن‌ها» این تعریف اساساً یک مفهوم جامعه‌شناختی است که هم شامل قدرت فیزیکی و هم شامل قدرت سیاسی می‌شود. نظریه پردازان علم سیاست از زوایای مختلف به مفهوم "قدرت" پرداخته‌اند. جان لاک قدرت سیاسی را به عنوان حق اعمال قدرت در جهت منافع عامه می‌داند (هیندس، ۱۳۸۰: ۶۱-۵۹). راسل نیز قدرت را پدیدآوردن آثار مطلوب می‌داند (نبوی، ۱۳۸۸: ۴۸-۴۴). توماس هابز قدرت آدمی را عبارت از وسایلی می‌داند که برای دستیابی به امر مطلوبی در آینده در اختیار دارد (منوچهری، ۱۳۷۶: ۳۲). وبر قدرت را «امکان تحمیل اراده‌ی خود بر رفتار دیگران» می‌بیند (راش، ۱۳۷۷: ۵۸). از دید پارسونز قدرت یعنی «واسطه‌ای تعمیم‌یافته برای تضمین اجرای تعهدات الزام‌آورِ واحدهایی در نظام سازمان‌جمعی، وقتی که تعهدات از لحاظ تأثیرشان بر اهداف جمعی مشروعیت می‌یابد.» (راش، ۱۳۷۷: ۵۹)

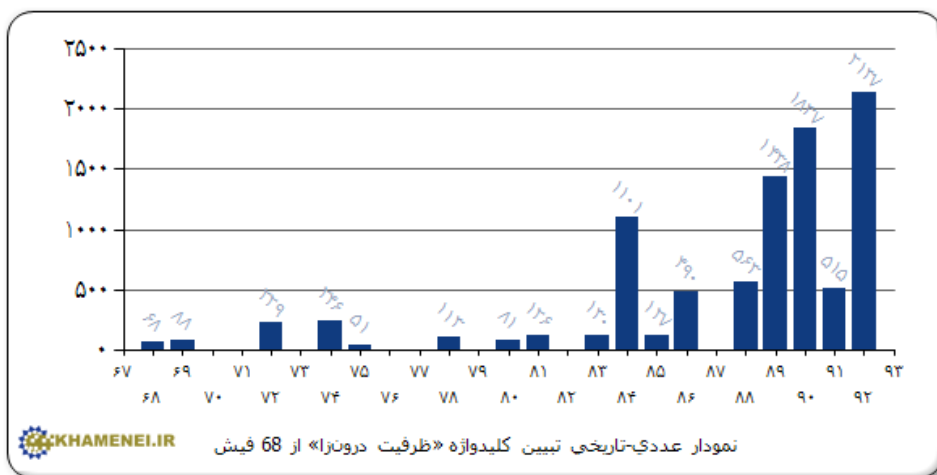
¹. Power

بسیاری از ستیزه‌ها در جامعه، مبارزه برای قدرت است، از منظری دیگر نیز قدرت را می‌توان در دو نوع درون‌زا و برون‌زا دانست. (خوش‌چهره، ۱۳۹۱) قدرت برون‌زا نیز شامل مجموعه‌ی منابع مولد قدرت است که از بیرون یک نظام در اختیار او گذاشته می‌شود و با ساخت درونی آن نظام پیوندی وثیق ندارد، یا توان کنترل و مدیریت آن برای نظام به‌خوبی ممکن نیست؛ همچون حمایت بیگانگان از یک حکومت یا منابع اقتصادی وابسته به مصالح بیگانگان

قدرت درون‌زا: مجموعه‌ی منابع مولد قدرت و اقتدار است که با ساخت درونی نظام مرتبط بوده و اجزای آن را مؤلفه‌های بومی و درونی یک ملت و کشور تشکیل می‌دهند و خود نظام توان مدیریت کلان و خرد آن منابع را در اختیار دارد؛ همچون اعتقادات، دانش، ثروت ملی و بومی، منابع طبیعی قابل بهره‌برداری داخلی، نیروهای نظامی متعهد و دارای اعتماد به نفس و... (خوش‌چهره، ۱۳۹۱)

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در مورد قدرت درون‌زای می‌فرمایند: در مسئله استحکام ساخت درونی نظام نمی‌توان به امید خارج بود و از دیگران طلب کمک فوق‌العاده کرد. در این مسئله باید به خود متکی بود و برداشته‌های درونی خود متمرکز شد. ساخت درونی نظام یعنی این که کشور بتواند روی پای خود بایستد و بتواند عزت و سرافرازی خود را در وابستگی به دیگران تعریف نکند... یعنی در درون کشور از امکانات داخلی بتوان خردمندانه بهره‌برداری کرد. این است که رتبه‌ی ما را در دنیا بالا می‌برد. (بیانات رهبری، ۱۳۹۲/۶/۶)

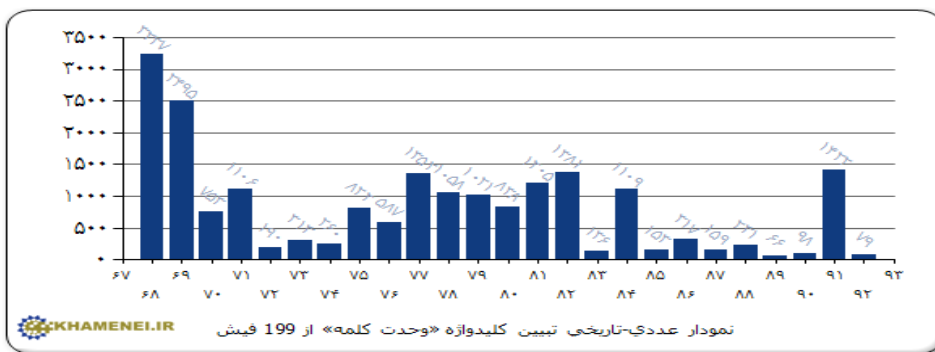
نمودار ۱: کلیدواژه "ظرفیت درون‌زا" در بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)

وقتی در محیط داخلی ایران از "وحدت ملی" یا به تعبیر رهبری معظم انقلاب اسلامی (مدظله العالی) «اتحاد ملی» سخنی به میان می‌آید، به معنی یکی شدن تفکر یا سلیقه نیست، بلکه به معنی وحدت عمل در زمینه مصالح عمومی، منافع ملی، اسلامی و قانون اساسی است. امروزه برای وحدت ملی و یکپارچگی، تعبیر «وفاق اجتماعی» نیز بکار برده می‌شود.

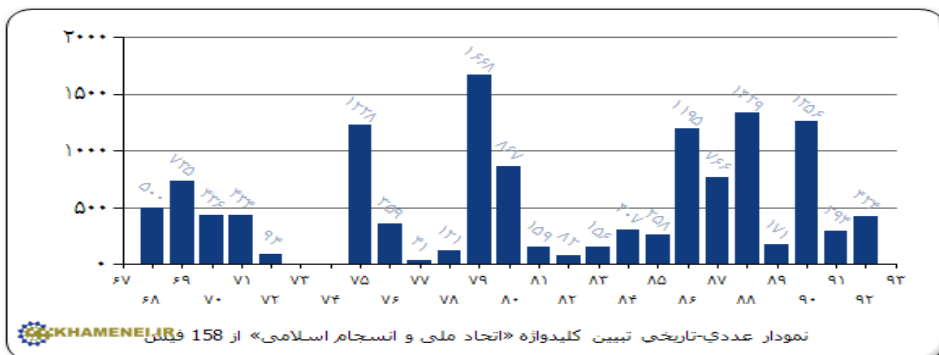
در بررسی مفهومی و تحلیل محتوی گفتمان معظم له به طور کلی ایشان از چهار منظر به موضوع اتحاد ملی بیشتر تأکید داشته‌اند، از یک طرف اهمیت جایگاه وحدت ملی را عمدتاً بر اساس مبانی اعتقادی دین مبین اسلام و شریعت نبوی مطرح کرده و از سوی دیگر موانع و آسیب‌های اتحاد ملی را گوشزد نموده و توصیه به مرتفع ساختن آن‌ها از ابعاد مختلف نموده‌اند. در فرازهایی دیگر الزامات تحقق اتحاد ملی را بر شمرده و مسئولان و مردم را به رعایت آن‌ها توصیه کرده‌اند و در نهایت با کلیدواژه‌ها و مفاهیمی بی‌بدیل کارکردهای اتحاد ملی را توصیف کرده که این مؤلفه‌ها از جنبه ایجابی منجر به تقویت امنیت ملی و از منظر سلبی ضریب تخریب و کاهش امنیت را موجب خواهد شد. از منظر ایشان اساساً پیش شرط تحقق امنیت ملی "اتحاد ملی" است که باعث تحکیم اقتدار داخلی نظام خواهد شد.

نمودار ۲: کلیدواژه "وحدت ملی" در بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

نمودار ۳: کلیدواژه "اتحاد ملی و انسجام اسلامی" در بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

از نظر امام خمینی (رحمت الله تعالی علیه) وحدت یک تکلیف الهی و وظیفه‌ای شرعی است. اتحاد ملی همچنان عنصر اساسی تحقق آرمان‌ها و اهداف انقلاب اسلامی است. امام از «ضرورت وحدت»، به اقتضای «حکم عقل»، «حکم شرع» و نیز «شرایط ویژه» سخن می‌راند. روش‌های ایجاد وحدت در منظر امام خمینی (رحمت الله تعالی علیه) مختلف هستند: «خداخواهی» اولین راه ایجاد وحدت است. درک این مسئله که «امداد الهی» نیز در گرو باهم بودن است، از دیگر روش‌هاست. دستیابی به «هدف واحد» و نیز هماهنگی در راه «قیام و مبارزه» علیه نابسامانی‌ها نیز در ایجاد وحدت مؤثر است. (احمد خمینی، ۱۳۷۲)

مقام معظم رهبری ضمن تأکید بر جایگاه وحدت ملی می‌فرمایند: «آنچه که برای ما امروز فریضه است، یکی حفظ وحدت است، یکی حفظ ایمان و اعتماد به این راه... این دو چیز، اساس قضیه است... کسانی که بخصوص تربیون دارند، فرصت حرف زدن دارند، نگذارند که دشمن از صدای بلند آن‌ها با یکدیگر، امیدوار بشود به اینکه می‌تواند علیه این ملت توطئه کند. وقتی اختلاف هست، آن‌ها امیدوار می‌شوند... اگر می‌خواهند فشارهای دشمن قطع شود، باید این‌جا انسجام و وحدت را مثل یک صف مستحکم و بنیان مرصوص، حفظ کنند.» (بیانات رهبری، ۱۳۸۴/۱۰/۱۹).

مقام معظم رهبری یکی از دلایل اهمیت و الزام‌آوری وحدت ملی را وصیت امام راحل (رحمت الله تعالی علیه) دانسته و می‌فرمایند: «جمله‌ای در وصیت‌نامه‌ی امام عزیزمان هست که هرگز نباید آن را فراموش کنیم... به یاد داشته باشید که: رمز همه‌ی پیروزی‌ها، وحدت کلمه و حضور در صحنه است. اگر وحدت کلمه و حضور مردم در صحنه نباشد، ملت ایران نخواهد توانست گامی به جلو بگذارد، ولی اگر همه‌ی مردم این رمز را شناختند و حفظ کردند، البته خداوند به آن‌ها کمک خواهد کرد. این وعده‌ی الهی است که: «والذین جاهدوا فینا لنهدينهم سبلنا. و کسانی که در راه ما

کوشیده‌اند به یقین راه‌های خود را بر آنان می‌نماییم» (العنکبوت: ۶۹)، «من کان لله کان الله له. این‌ها وعده‌ی حق و صدق و قطعی الهی است.»

شاخصه وحدت ملی باعث به ثمر رسیدن انقلاب به رهبری امام راحل (رحمت الله تعالی علیه) شد. امام خمینی (رحمت الله تعالی علیه) در قسمتی از وصیت‌نامه سیاسی- الهی خود می‌فرماید: «بی‌تردید رمز بقاء انقلاب اسلامی همان رمز پیروزی است و رمز پیروزی را ملت می‌داند و نسل‌های آینده در تاریخ خواهند خواند که دو رکن اصلی آن انگیزه الهی و مقصد عالی حکومت اسلامی و اجتماع ملت در سراسر کشور با وحدت کلمه برای همان انگیزه و مقصد. این‌جانب به همه نسل‌های حاضر و آینده وصیت می‌کنم که اگر بخواهید اسلام و حکومت الله برقرار باشد و دست استعمار و استثمارگران خارج و داخل از کشورتان قطع شود... در مقابل این توطئه‌ها عکس‌العمل نشان داده و به انسجام و وحدت خود به هر راه ممکن افزایش دهند و کفار و منافقان را مأیوس نمایند.» (وصیت‌نامه امام راحل «ره»)

جدول ۱: اهمیت و جایگاه اتحاد ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری

ردیف	مقوله	بیانات	تاریخ
۱	"توحید" محور وحدت	دو پایه‌ی اساسی اسلام، اول کلمه‌ی توحید، بعد وحدت کلمه. که این دومی هم به اولی برمی‌گردد، یعنی وحدت کلمه بر محور توحید.	۱۳۷۷/۰۴/۲۱
۲	"وحدت" فریضه الهی	آنچه که برای ما امروز فریضه است، یکی حفظ وحدت است، یکی حفظ ایمان و اعتماد به این راه و موفقیت‌های آینده‌ی آن. این دو چیز، اساس قضیه است.	۱۳۸۴/۱۰/۱۹
۳	"وحدت" کلام قرآنی	اولین توصیه‌ی قرآن، توحید، است. توصیه‌ی دیگر قرآن به مسلمان‌ها، اتحاد کلمه‌ی آن‌هاست. اگر به «ولاتفرقوا» توجه نکنیم، امت اسلامی قطعه‌قطعه می‌شود.	۱۳۸۰/۷/۲۶
۴	"وحدت" وصیت امام	جمله‌ی ای در وصیت‌نامه‌ی امام عزیزمان هست که هرگز نباید آنرا فراموش کنیم... رمز همه‌ی پیروزی‌ها، وحدت کلمه و حضور در صحنه است.	۱۳۶۸/۰۴/۲۱

آنچه از بیانات مقام معظم رهبری برمی آید، اهمیت و جایگاه وحدت و اتحاد در کلام الهی توأم و تقارن با کلمه توحید است که قرآن کریم به امت اسلامی تأکید و توصیه نموده‌اند. از نظر ایشان وحدت یک فریضه دینی است فلذا بر مردم و مسئولین حفظ و پاسداشت آن واجب می‌شود و کسانی که اختلاف‌افکنی می‌کنند کاری خلاف شرع انجام می‌دهند. ضمن اینکه وصیت‌امام‌راحل می‌باشد که وظیفه تمامی دستگاه‌ها و مسئولین کشور بر حفظ هوشیاری، مسئولیت‌پذیری و تلاش در جهت وحدت پایدار به منظور حفظ و گسترش امنیت پایدار را بیش از پیش در کشور افزایش می‌دهد.

مقام معظم رهبری درباره شاخصه‌های تخریب اتحاد ملی می‌فرمایند: شایعه‌پراکنی برای مایوس کردن مردم، ایجاد بدبینی نسبت به مسئولان به‌ویژه رؤسای قوا، بزرگ‌نمایی ضعف‌های کشور و نادیده گرفتن پیشرفت‌ها و اقدامات انجام‌شده از جمله روش‌های مخالفان نظام اسلامی برای ضربه زدن به اعتماد و وفاداری مردم است. یک مسئله، مسئله وحدت کلمه‌ی ملی است. مخاطب این، هم خواص‌اند، هم عامه‌ی مردم. مسئله‌ی وحدت را باید جدی گرفت... صرف اینکه کسی بگوید ما طرفدار وحدتیم، کافی نیست، شاخص‌هایی دارد، علامت‌هایی دارد. (بیانات رهبری، ۱۳۸۹/۷/۲۷)

۲-۲-۲- تشدید اختلافات داخلی:

کشوری که دچار بحران یکپارچگی باشد هیچ‌گاه نخواهد توانست راه رشد، تعالی و سعادت و کمال خود را طی کند، چراکه قومیت‌های مختلف درون جامعه هر کدام خود را تافته‌ای جدا بافته از کل احساس نموده و به یک هویت جامعی که کل کشور و قلمروهای سرزمینی آن را در برمی‌گیرد، باور ندارند. بنابراین چنین جامعه‌ای دائماً درگیر مسائل داخلی خود خواهد بود و انرژی و سرمایه‌های مادی و معنوی آن در مسیر شکوفایی و رشد هزینه نخواهد شد.

مقام معظم رهبری اختلافات را ابزار دشمن بیان کرده و می‌فرمایند: «ابزاری که در دست دشمنان ما می‌تواند فعال شود و از آن حداکثر استفاده را دارند می‌کنند، اختلافات است، اختلاف شیعه و سنی، اختلاف قومیت‌ها، اختلاف ملیت‌ها، تفاخرهای غلط. مسئله‌ی شیعه و سنی را دارند بزرگ می‌کنند، سعی‌شان این است اختلاف ایجاد کنند. می‌بینید در کشورهای اسلامی، در همین کشورهای انقلاب کرده، اختلاف ایجاد می‌کنند، در نقاط دیگر دنیای اسلام اختلاف ایجاد می‌کنند، همه باید بیدار باشند، همه باید هشیار باشند. غرب و آمریکا دشمن دنیای اسلام است، با این چشم باید به حرکات آن‌ها نگاه کرد. تحریک می‌کنند، سازمان‌های جاسوسی‌شان مشغول فعالیت‌اند، هر جا دستشان برسد،

تخریب می‌کنند. در قضیه‌ی فلسطین تا آنجایی که توانستند، کارشکنی کردند، البته شکست خوردند. ما داریم پیش می‌رویم، دنیای اسلام دارد پیش می‌رود.» (بیانات رهبری، ۱۳۹۱/۹/۲۱).

مقام معظم رهبری می‌فرماید: «این اختلافات و دوگانگی‌ها برای مصالح کشور و منافع مردم و نیروی مقاومت در مقابل دشمن، زیان‌بار است. قانون اساسی با اتقان کامل، ساختار سیاسی کشور را مشخص کرده و هر کس در جای خود وظیفه‌اش معلوم است. همه، وظایف خود را انجام دهند، باهم معارضه نکنند، وحدت‌کلمه را حفظ کنند و مرعوب دشمن هم نشوند.» (بیانات رهبری، ۱۳۸۱/۸/۱۳)

ایشان همچنین می‌فرمایند: «به مسئولین محترم برای حفظ وحدت، به کسانی که دارای منبر گفتگو هستند، چه روزنامه... مسئولان... صاحبان بیان نسبت به امر وحدت، به خاطر این است که وحدت یک عنصر عظیم است و کشور ما با اتحادی که خوشبختانه ملت دارند. که این اختلافات گوناگون نتوانسته است خوشبختانه ملت را تجزیه کند. یکپارچگی‌اش در حد بالایی محفوظ مانده است. مسئولین هم اختلاف سلیقه دارند، اما اختلاف سلیقه تا وقتی که به‌گریبان‌گیری منتهی نشود، اشکالی ندارد.» (بیانات رهبری، ۱۳۹۱/۰۹/۰۱)

جدول ۲: موانع و آسیب‌های اتحاد ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی)

ردیف	مقوله	بیانات	تاریخ
۱	مأیوس کردن، بزرگ‌نمایی ضعف‌ها	شایعه‌پراکنی برای مأیوس کردن مردم... بزرگ‌نمایی ضعف‌های کشور... از جمله روش‌های مخالفان نظام اسلامی برای ضربه زدن به اعتماد مردم است. صرف این‌که ما طرفدار وحدتیم، کافی نیست، شاخص‌ها و علامت‌هایی دارد...	۱۳۸۹/۰۷/۲۷
۲	تشدید اختلافات داخلی	ابزاری دردست دشمنان که از آن حداکثر استفاده را می‌کنند، اختلافات است، اختلاف شیعه و سنی، اختلاف قومیت‌ها، تفاخرهای غلط. سعی‌شان این است اختلاف ایجاد کنند. همه باید بیدار باشند، همه باید هشیار باشند.	۱۳۹۱/۰۹/۲۱
۳	اختلافات	اختلافات و دوگانگی‌ها برای مصالح کشور... و نیروی مقاومت	۱۳۸۱/۰۸/۱۳

	<p>درمقابل دشمن، زیان بار است. قانون اساسی با اتقان کامل، ساختار سیاسی کشور را مشخص و هر کس وظیفه اش معلوم است. با هم معارضه نکنند، وحدت کلمه را حفظ کنند.</p>	<p>مسئولین</p>
--	--	----------------

از چالش‌ها و آسیب‌های درون‌زای کشور که همواره با دسیسه‌چینی نظام سلطه و عوامل داخلی آن‌ها دنبال می‌گردد، تلاش برای تشدید اختلافات و از بین بردن وحدت داخلی است، مقام معظم رهبری در این رابطه شاخص‌هایی از جمله: تضعیف ارزش‌ها و باورهای دینی جامعه، بی‌اعتمادی مردم و مسئولان نسبت به همدیگر، قومیت‌گرایی و تحریک احساسات قومی، القای بدبینی مردم نسبت به مسئولان و نظام، نفوذ در مطبوعات، قداست شکنی، تشویش افکار عمومی، بزرگ‌نمایی ضعف‌ها و... را بیان می‌کند و همواره موانع وحدت و برادری را در بیانات خود یادآوری کرده و مسئولین را به دوری از اختلافات و تعامل با یکدیگر توصیه می‌کند.

۳-۲ - الزامات تحقق اتحاد ملی:

مقام معظم رهبری پیش‌نیاز استحکام نظام را وفاق ملی بیان نموده و می‌فرماید: «برای اینکه ما بنیان‌های سیاسی و اقتصادی و فرهنگی خود را مستحکم کنیم، پیش‌نیاز اولی قطعی ما، ایجاد وفاق و وحدت کلمه است. برای وفاق باید همه تلاش کنند. معنای وفاق این نیست که گروه‌ها و تشکیلات و جناح‌های گوناگون اعلام انحلال کنند، نه، هیچ لزومی ندارد، معنای وفاق این است که نسبت به هم خوش‌بین باشند، «رحماء بینهم» باشند. همدیگر را تحمل کنند، در جهت ترسیم هدف‌های والا و عالی و برای رسیدن به آن‌ها به یکدیگر کمک کنند و از ایجاد تشنج، بداخلاقی، درگیری، اهانت و متهم کردن بپرهیزند. امروز به نظر من وظیفه‌ی ما این است.» (بیانات رهبری، ۱۳۸۱/۳/۷)

۳-۲-۲ - اتحاد جناح‌های سیاسی:

یکی از آفت‌های مهمی که از درون کشور را دچار تهدید جدی می‌نماید، تفرقه و اختلاف بین مسئولین، احزاب و جریان‌های سیاسی است. دشمن از دیرباز همواره درصدد است که بتواند با تشدید شکاف بین جناح‌های سیاسی و سلاقی مختلف فضای رقابتی منفی و حذف تمام‌عیار رقبا را دنبال کرده و جامعه را از درون متلاشی کند.

مقام معظم رهبری می‌فرماید: «من خطوط سیاسی را از یک منظر نگاه می‌کنم. برای من اسم‌ها اهمیت ندارند؛ برای من مغزها، دل‌ها و عمل‌ها اهمیت دارند. هرکسی که به اسلام و ارزش‌ها، به امام، به مصالح ملی و به سرنوشت این کشور بیشتر علاقه نشان دهد، او برای من عزیزتر است؛

متعلق به هر خطی باشد؛ متعلق به هر جماعتی باشد؛ متعلق به هر جریان سیاسی ای باشد. سعی کنید خودتان را با این معیارها تطبیق دهید. ملت این را از شما می‌خواهد... این بد حالی است که انسان ببیند در داخل خطوط سیاسی، با خطّ مقابل خودشان خصمانه رفتار کنند؛ اما مرزهای خودشان را به روی دشمن باز بگذارند! من این را نمی‌پسندم... ملت نمی‌پسندد؛ به جرأت می‌توانم بگویم که این را خدا هم نمی‌پسندد... جریان‌ها و خطوط سیاسی باهم اختلاف سلیقه دارند؛ باهم بغض، کینه و دشمنی که ندارند.» (بیانات رهبری، ۱۳۷۸/۵/۸). ایشان به مسئولان نظام توصیه می‌کنند: «وحدت را باید حفظ کرد. من خواهش می‌کنم به مسئله‌ی حفظ وحدت و اتحاد و همدلی اهمیت دهند؛ این یکی از اصول است. البته مخاطب این کار، ملت نیست، ملت متحد است و اختلافی ندارد، مخاطب این کار، نخبگان و سیاسیون از جناح‌های مختلف هستند. به بهانه‌های مختلف و با اختلاف‌های کوچک، در مقابل هم قرار نگیرند...» (بیانات رهبری، ۱۳۸۲/۵/۱۵)

۳-۲- وحدت بر مبانی و اصول:

مقام معظم رهبری در سالگرد ارتحال امام (رحمت الله تعالی علیه) فرمودند: «این نکته را هم به ملت عزیزمان و به مسئولان محترم کشور و به جریان‌های سیاسی عرض کنم، آن چیزی که می‌تواند جلو تهاجم گستاخانه‌ی امریکا را بگیرد، فقط و فقط وحدت ملی و وحدت کلمه است. آن‌ها در هر جا بخواهند قدم بگذارند، اوّل باید ایجاد تفرقه کنند. وسیله‌ی موفقیت آن‌ها، وجود اختلاف در صفوف داخلی ملت‌هاست... آنجایی که وحدت کلمه باشد، این‌ها جرئت نمی‌کنند نزدیک شوند. علاج مقابله با تهدیدهای امریکا عبارت است از وحدت ملت، وحدت مسئولان، مراعات جناح‌های مختلف سیاسی و گردآمدن حول همان محورهایی که امام بزرگوار ما به‌عنوان اصول این انقلاب و نظام معین کرده و مورد قبول این ملت است؛ همان چیزهایی که ملت برای آن فداکاری کرد.» (بیانات رهبری، ۱۳۸۱/۳/۱۴) معظم له در تعریف اصول انقلاب می‌فرماید: «اصل عدالت اجتماعی، اجرای عدالت، در نظر گرفتن حق توده‌های وسیع مردم و پر کردن فاصله‌ی طبقاتی، یکی از اصول اصلی نظام اسلامی است... حفظ استقلال کشور در همه‌ی زمینه‌ها و جلوگیری از نفوذ و رخنه‌ی دشمنان، جزو اصول تغییرناپذیر انقلاب است. اصول و خطوط اصلی انقلاب قابل تغییر نیست. مظهر همه‌ی این‌ها قانون اساسی مترقی ماست.» (بیانات رهبری، ۱۳۹۲/۳/۱۴)

۴-۳-۲- تحکیم ارتباط بین مردم و مسئولان:

مردم در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران دارای جایگاه و مراتب رفیع و راهبردی هستند. نگرش و اهمیت ویژه‌ای که نظام برای حضور و مشارکت قانونمند و همه‌جانبه مردم در تحقق اهداف عالیّه آن در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و دفاعی و عمرانی قائل است به چنین باوری برمی‌گردد. اساساً یکی از توطئه‌های دشمن تلاش برای افزایش شکاف بین مردم و حکومت بوده است. مردم در سایه حاکمیت به آسانی اهداف مادی و معنوی خود را کسب می‌کنند و نسبت به آن علاقه نشان می‌دهند و این ارتباط زمانی از استحکام بیشتری برخوردار خواهد بود که مردم و دولت بتوانند ارتباط مستحکم و پایداری برقرار کنند. ارتباط مردم با حاکمیت در جامعه اسلامی باید ارتباط مستقیم و بی‌واسطه باشد. در این نگرش هدف حکومت خدمت به مردم است و از ویژگی‌ها و شناسه‌های این حکومت ساده زیستی، دوری از اشرافی‌گری و افزایش مردم‌مداری است.

مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) در مراسم تنفیذ ریاست جمهوری دکتر حسن روحانی تأکید کردند: «مردم احساس می‌کنند بر سرنوشت خود در مدیریت کشور و در برنامه‌های کلان کشور آن‌ها هستند که تصمیم‌گیر هستند و نظارت می‌کنند و عمل می‌کنند و این مردم‌سالاری دینی است. رابطه مردم و مسئولان به رابطه قانونی منحصر نمی‌شود بلکه علاوه بر آن رابطه ایمانی و اعتقادی است که ناشی از بینش دینی مردم به مبانی و اصول انقلاب است. این چیزی است که در دنیا نظیری برای آن نمی‌شناسیم.» (بیانات رهبری، ۱۳۹۲/۵/۱۲) معظم‌له تأکید فرمودند: «خدمت‌گذاری به مردم افتخار است، این اسم‌ها و این سمت‌ها و این تیترا که افتخار ندارد... همه مسئولان در سه قوه باید نهضتی را شروع کنند برای خدمت‌رسانی به مردم، بزرگ‌ترین مبارزه با آمریکا خدمت به مردم است، هر که می‌خواهد با آمریکا مبارزه اساسی کند به این مردم باید خدمت کند.» (بیانات رهبری، ۱۳۸۲/۱/۱) از نظر ایشان «اگر بخواهیم این مسئولیت در کشور جواب دهد و مسئولان کشور به کمک مردم بتوانند ایران آینده را آن‌چنانی که لایق ایرانی و لایق نام مقدس اسلام است بسازند، راهش این است که ارتباط میان مردم، ارتباط میان ملت و مسئولان کشور، همچنانی که امروز هست، یک ارتباط مستحکم و صمیمانه باقی بماند. هر کس ملت را به تفرقه دعوت کند، هر کس سعی کند میان ملت و مسئولان کشور فاصله بیندازد، هر کس بر طبل اختلافات بکوبد، کاری برخلاف مصلحت این کشور و این ملت انجام داده است، هر کی می‌خواهد باشد. اتحاد را، اتفاق را، وحدت کلمه را، حسن ظن به یکدیگر را باید حفظ کرد. قرآن می‌گوید: «لولا

اذ سمعتموه ظنّ المؤمنون و المؤمنات بأنفسهم خيراً و قالوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ. چرا هنگامی که آن را شنیدید مردان و زنان مؤمن گمان نیک به خود نبردند و نگفتند این بهتانی آشکار است» (النور: ۱۲) دل‌هایتان را باهم صاف کنید، دست در دست هم پیش بروید، شک نداشته باشید که خدای متعال این چنین ملتی را، این چنین دل‌های صادقی را، این چنین گام‌های استواری را کمک و حمایت خواهد کرد.» (بیانات رهبری، ۱۳۸۷/۰۲/۱۶)

جدول ۳: الزامات اتحاد ملی از دیدگاه حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی)

ردیف	مقوله	بیانات	تاریخ
۱	تحقق وفاق ملی	برای اینکه بنیان‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را مستحکم کنیم، پیش‌نیاز قطعی، ایجاد وفاق و وحدت کلمه است. برای وفاق باید همه تلاش «رحماء بینهم» باشند.	۱۳۸۱/۰۳/۷
۲	اتحاد جناح‌ها	وحدت را باید حفظ کرد. مسأله‌ی حفظ وحدت یکی از اصول است. مخاطب این کار، نخبگان و سیاسیون جناح‌های مختلف‌اند. به بهانه‌های مختلف مقابل هم قرار نگیرند	۱۳۸۲/۰۵/۱۵
۳	وحدت بر مبانی و اصول	یکی از توطئه‌های بزرگ دشمن اختلاف افکندن در مبانی و اصول، همه بر یک نقطه متمرکز هستیم، همه باید حواسمان به این باشد، مراقبت کنیم.	۱۳۹۱/۰۷/۳
۴	تحکیم رابطه بین مردم و مسئولین	اگر بخواهید این مسئولیت در کشور جواب دهد... راهش این است که ارتباط میان ملت و مسئولان کشور، یک ارتباط مستحکم و صمیمانه باقی بماند... هر کس ملت را به تفرقه دعوت کند، کاری برخلاف مصلحت ملت انجام داده است.	۱۳۸۷/۰۲/۱۶

از دیدگاه مقام معظم رهبری وحدت ملی شاخص‌ها و الزاماتی را دارا است که مسئولین کشور و گروه‌های سیاسی در وهله اول و سپس آحاد مردم بایست به این شاخص‌ها پایبند باشند. ایجاد

وفاق ملی و دوری از اختلافات سیاسی و جناحی، وحدت رویه جریانات سیاسی کشور بر مبنای و اصول انقلاب، تحکیم رابطه عاطفی بین مردم و مسئولین، از مؤثرترین الزامات وحدت ملی در کشور است که بایست مورد توجه قرار گیرد. تلاش جهت همگرایی و وحدت بین مردم با مردم، مردم با مسئولین و مسئولین با یکدیگر از مهم‌ترین الزاماتی است که معظم‌له همواره بر آن تأکید می‌نمایند، استحکام ساخت درونی نظام بدون توجه به این الزامات و شاخص‌های وحدت‌بخش مشکل‌زای خواهد بود.

۴-۲- کارکردهای اتحاد ملی:

۱-۴-۲- ترمیم عارضه‌های نظام:

رهبر معظم انقلاب معتقدند وحدت وظیفه مهمی است که عارضه‌های نظام را ترمیم می‌کند و از طمع دشمنان این مرزوبوم برای ضربه زدن به دستاوردهایش می‌کاهد ایشان تأکید می‌کنند: «وظیفه‌ی ما در درجه‌ی اول، حفظ اتحاد کلمه است. انتخابات با همه‌ی محسناتی که دارد... معمولاً در هر دوره‌ای این عارضه را هم دارد که بین گروه‌ها و افرادی از مردم دلتنگی‌هایی ایجاد می‌کند، بین جناح‌ها دلتنگی ایجاد می‌شود... ما باید به سرعت این عارضه را ترمیم کنیم... این به عهده‌ی همه است. در درجه‌ی اول هم وظیفه‌ی سنگین‌تر به عهده‌ی افرادی است که شأن بالاتری دارند.» (بیانات رهبری، ۱۳۸۴/۶/۱۷)

۲-۴-۲- وحدت عامل تولید قدرت:

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) وحدت کلمه را مساوی قدرت دانسته، بدین معنا که وحدت تولید قدرت می‌کند و باعث پایداری و استحکام قدرت کشور می‌گردد و عنصر نفوذناپذیری اتحاد ملی اساساً باعث مایوس شدن دشمنان در جهت تهدید و تضعیف کشور می‌گردد، ایشان می‌فرمایند: «امروز ملت ما باید به دو نکته توجه کنند: یکی وحدت کلمه و دیگری تلاش برای ساختن کشور. این دو را فراموش نکنید. اگر خدای نکرده این دو از شما گرفته شد، آقایی و سیادت و قدرت هم گرفته خواهد شد. باید وحدت را حفظ کنید...» (بیانات رهبری، ۱۳۶۸/۱۰/۶)

۳-۴-۲- وحدت رمز پیروزی:

در اندیشه‌ی حضرت امام خمینی (رحمت الله تعالی علیه) اهمیت وحدت ملی از دو بعد درونی و بیرونی برخوردار بود. از دیدگاه امام خمینی (رحمت الله تعالی علیه) وحدت ملی هم در پیروزی

انقلاب اسلامی نقش داشته است هم ضامن حفظ دستاوردهای آن بشمار می‌آید لذا شایسته است وحدت درونی بر اساس ارزش‌های مکتبی همچنان مستحکم و پایدار باقی بماند تا طریق سازندگی و توسعه تداوم یابد. از منظر بیرونی نیز امام‌خیمینی (رحمت الله تعالی علیه) حفظ وحدت ملی و حضور آحاد و اقشار مردم در صحنه را موجب رفع فشارهای خارجی می‌دانست. حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) نیز معتقدند: «وحدت کلمه، رمز پیروزی هر ملتی است. رمز پیروزی انقلاب ما هم واقعاً وحدت کلمه بود. رمز پیروزی در جنگ هم وحدت کلمه بود. رمز پیروزی در دوره‌های بعد از جنگ تا امروز هم که دوره‌ی سازندگی است، باز وحدت کلمه است. ما اگر وحدت کلمه نداشته باشیم، اگر نقطه‌ی توافق عظیم ملی نداشته باشیم، همه‌ی دستاوردهای این ملت از دست خواهد رفت.» (بیانات رهبری، ۱۳/۱۱/۱۳۷۷)

۴-۴-۲- وحدت شرط اصلی بقا:

از دیدگاه امام‌خیمینی تحقق جمهوری اسلامی به‌عنوان حکومتی مطلوب و شایسته برای جامعه انقلابی حاصل وحدت بود و بنابراین حفظ آن نیز برای بقای این وحدت لازم و ضروری است. در واقع وحدت ضروری تشکیل حکومت و تشکیل حکومت‌عامل ضروری برای حفظ وحدت است. این دو ملازم یکدیگر هستند. حکومت عدل الهی با اعتصام به حبیل الله و برای ایجاد و استمرار این اعتصام به وجود می‌آید. در واقع به تعبیر حضرت امام وحدت برای حفظ نظام لازم است و حکومت برای تأمین وحدت ضروری است. (جمشیدی، ۱۳۷۸: ۴۳)

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) بقا و تداوم انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن را در اتحاد ملی دانسته و می‌فرماید: «اتحاد و یگانگی و وحدت کلمه، شرط اصلی است، چه از لحاظ ملیتی، یعنی برداشتن این ناسیونالیست‌ها و ملت‌گرایی‌ها، ... چه از لحاظ مذهبی، که شیعه و سنی و فرق گوناگون اهل تسنن و شیعه، باید اختلافات را کنار بگذارند و با هماهنگی و با تکیه بر نقاط مشترک، آن خواست معنوی را تأمین کنند... وحدت کلمه، چیز بسیار مهمی است که بحمدالله امروز هم به کوری چشم دشمن هست.» (بیانات رهبری، ۲۲/۲/۱۳۶۹)

۵-۴-۲- اتحاد رمز مقاومت:

تقویت روح استقامت و مقاومت سنگ بنای دیگر وحدت ملی است. مقام معظم رهبری می‌فرماید: «این دشمنان عنود از هر راهی بتوانند، می‌خواهند به ملت ایران آسیب وارد کنند، آن‌هم به جرم طرفداری از حق، به جرم استقلال، به جرم تسلیم نشدن در مقابل زور گوئی دشمنان، آن‌ها

می‌خواهند به ملت ایران تحمیل کنند و زور بگویند و ضربه بزنند. در مقابل این دشمنان، با این اتحاد کلمه، با این همدلی، با این همکاری، با این مجاهدت عمومی، می‌توان ایستاد و بر آن‌ها فائق آمد، همچنان که ملت ایران تا امروز بر دشمنان خود فائق آمده و توانسته است عزت خود را تأمین کند، بعد از این هم همین‌طور خواهد بود.» (بیانات رهبری، ۱۳۹۰/۱/۸)

۶-۴-۲- وحدت کلمه رمز سعادت ملی:

مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «سعادت این کشور و این ملت در وحدت کلمه و پیمودن راه اسلام و پیگیری عدالت است. این ملت برای اینکه دشمنان را مأیوس کند و آن‌ها را از تهاجم‌های گوناگون و موزی‌گری‌هایی که نسبت به نظام جمهوری اسلامی دارند، منصرف کند، تنها راهی که می‌تواند ببیماید، این است که تلاش کند در سایه‌ی اسلام و پیگیری اهداف اسلامی و با همبستگی ملی و وحدت کلمه، خود را روزبه‌روز نیرومندتر کند. ما بحمدالله در این راه حرکت کردیم و باز هم با قدرت تمام حرکت خواهیم.» (بیانات رهبری، ۱۳۸۴/۲/۱۸)

۷-۴-۲- وحدت ملی علاج مقابله با تهدیدات:

مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «آن چیزی که می‌تواند جلو تهاجم گستاخانه‌ی امریکا را بگیرد، فقط و فقط وحدت ملی و وحدت کلمه است. آن‌ها در هر جا بخواهند قدم بگذارند، اول باید ایجاد تفرقه کنند. وسیله‌ی موفقیت آن‌ها، وجود اختلاف در صفوف داخلی ملت‌هاست... آن‌جایی که وحدت کلمه باشد، این‌ها جرأت نمی‌کنند نزدیک شوند. علاج مقابله با تهدیدهای امریکا عبارت است از: وحدت ملت، وحدت مسئولان، مراعات جناح‌های مختلف... اصول، محور وحدت است. همه، چه مسئولان و چه عناصر سیاسی وفاداری خود را به این اصول، بارها و بارها به زبان، به قلم، با نطق و با رفتار ثابت کنند، این می‌شود محور وحدت. وحدت ملی یعنی این.» (بیانات رهبری، ۱۳۸۱/۳/۱۴)

۸-۴-۲- وحدت عامل ترس دشمن:

مقام معظم رهبری نیز بیان می‌کنند: «امروز آن چیزی که دشمن را می‌ترساند، اتحاد ملت ایران است. این خون‌خواران جهانی، بیشتر از همه چیز از اتحاد شما مردم می‌ترسند. اگر نمی‌توانند با یک ملت روبه‌رو بشوند، بر اثر این نیست که نمی‌خواهند روبه‌رو بشوند؛ نه، از وحدت و شجاعت و ایمان آن ملت می‌ترسند؛ والا استعمار جهانی و استکبار نشان داده‌اند که از جنایت باکی ندارند.» (بیانات رهبری، ۱۳۷۰/۰۴/۱۳)

معظم‌له در فرازی دیگر تأکید دارند: «ملت عزیز ما دشمنان را بشناسد، که می‌شناسد، بداند که سلاح اصلی و سلاح فائق و سلاح برتر ما عبارت از ایمان، وحدت و هوشیاری است. ایمان‌تان را حفظ کنید، وحدت‌تان را حفظ کنید، هوشیاری‌تان را حفظ کنید. اگر این باشد، هیچ دشمنی نمی‌تواند به شما آسیب بزند.» (بیانات رهبری، ۱۳۷۸/۵/۸)

جدول ۴: کارکردهای اتحاد ملی از دیدگاه حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی)

ردیف	مقوله	بیانات	تاریخ
۱	ترمیم عارضه‌های نظام	وحدت وظیفه مهمی است که عارضه‌های نظام را ترمیم می‌کند و از طمع دشمنان این مرز بوم برای ضربه زدن به دستاوردهایش می‌کاهد.	۱۳۸۴/۰۶/۱۷
۲	عامل تولید قدرت	ملت ما باید به دو نکته توجه کنند: یکی وحدت کلمه و دیگری تلاش برای ساختن کشور. این دو اگر گرفته شد، آقایی و سیادت و قدرت هم گرفته خواهد شد.	۱۳۶۸/۱۰/۶
۳	رمز پیروزی	وحدت کلمه، رمز پیروزی هر ملتی است. رمز پیروزی انقلاب، رمز پیروزی در جنگ و بعد از جنگ تا امروز وحدت کلمه است،	۱۳۷۷/۱۱/۱۳
۴	"وحدت" شرط اصلی بقا	اتحاد، یگانگی و وحدت کلمه، شرط اصلی است، چه از لحاظ ملیتی، چه از لحاظ مذهبی.. باید اختلافات را کنار گذاشته و با تکیه بر نقاط مشترک، وحدت را تأمین کنند.	۱۳۶۹/۲/۲۲
۵	رمز مقاومت	این دشمنان عنود از هر راهی بتوانند، می‌خواهند به ملت ایران آسیب وارد کنند... در مقابل این دشمنان، با اتحاد کلمه می‌توان ایستاد و بر آنها فائق آمد.	۱۳۹۰/۰۱/۸
۶	کلمه رمز سعادت ملی	سعادت این کشور و این ملت در وحدت کلمه و پیمودن راه اسلام و پیگیری عدالت است. با همبستگی ملی و وحدت کلمه، خود را روز به روز نیرومندتر کند.	۱۳۸۴/۰۲/۱۸

ردیف	مقوله	بیانات	تاریخ
۷	علاج مقابله با تهدیدات	آن چیزی که می تواند جلوی تهاجم گستاخانه‌ی امریکارا بگیرد فقط و فقط وحدت ملی و وحدت کلمه است.. علاج مقابله با تهدیدات امریکا، وحدت ملت و مسئولانند	۱۳۸۱/۰۳/۱۴
۸	عامل ترس دشمن	آن چیزی که دشمن رامی ترساند، اتحاد ملت ایران است. این خون خواران جهانی، بیشتر از همه چیز از اتحاد شما مردم می ترسند...	۱۳۷۰/۰۴/۱۳

در مورد کارکردهای اتحاد ملی رهبری معظم انقلاب، تعبیری را بکار می‌برند که دارای بار معنایی فزاینده‌ای است، معظم‌له با توجه به درک اهمیت اتحاد ملی در استحکام بخشی نظام در مقاطع مختلف تحولات کشور با رمزگشایی از اندیشه‌های معمار بزرگ انقلاب اسلامی امام راحل (رحمت الله تعالی علیه) در هر فرصت و مناسبتی به جایگاه اتحاد ملی تأکید نموده است. در ارزیابی محتوای مفاهیم متنی و کلیدواژه‌های مورد استفاده از سوی معظم‌له به دغدغه‌های ایشان نسبت به استحکام بخشی قدرت درونی نظام از یک سو و نقش بی‌بدیل وحدت ملی به عنوان پیش شرط آن از سوی دیگر درمی‌یابیم هرچقدر کارکردهای اتحاد ملی افزایش، تحکیم و گسترش یابد امنیت ملی پایدار در کشور تثبیت خواهد شد و موجبات افزایش قدرت ملی و تحقق آن را فراهم خواهد نمود.

واکاوی جایگاه اتحاد ملی از منظر حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی)

۴- تجزیه و تحلیل داده‌ها:

در نمودار شماره ۱ مشاهده می‌شود که کلیدواژه "ظرفیت درون‌زا" که همان ساخت قدرت درونی نظام است طی سالهای اخیر، یکی از مهم‌ترین تأکیدات و دغدغه‌های مقام معظم رهبری بوده است. این مؤلفه از سال ۸۸ بعد از تحولات فتنه بیشتر مورد توجه قرار گرفته و در سال ۱۳۹۰ این واژه بیش از ۱۸۳۷ مرتبه و بیش از همه در سال ۱۳۹۲ به ۲۱۳۷ بار تکرار و تأکید شده است که در شرایط فعلی کشور نشان‌دهنده اهمیت و جایگاه "قدرت درون‌زای" در اقتداربخشی امنیت ملی است که می‌بایست از جانب مسئولین و کارگزاران نظام مورد توجه قرار گیرد.

در تحلیل محتوای بیانات امام راحل و مقام معظم رهبری، واژه "وحدت و اتحاد ملی" یکی از پرکاربردترین واژه‌ها و مفاهیم فراگیر و گسترده در ادبیات آن‌ها محسوب می‌گردد. در حالی که واژه مقابل آن یعنی "اختلاف‌افکنی" نیز که از موانع اصلی و اساسی اتحاد ملی و ناقض استحکام‌بخشی

قدرت درونی نظام است، بیشترین فراگیری را در بیانات معظم‌له به‌ویژه طی سال‌های اخیر (۱۳۹۱ و ۱۳۹۲) به خود اختصاص داده است. در نمودار شماره ۲ چنان‌که مشاهده می‌شود بر واژه "وحدت‌ملی" معظم‌له در سال‌های اولیه زعامت خود بیشترین تأکید را داشته‌اند. در سال ۱۳۶۸ که مقارن با سال رحلت امام‌خمينی (رحمت الله تعالی علیه) است بیش از ۳۳۲۷ بار این کلیدواژه تأکید شده است و در سال بعد (۱۳۶۹) نیز ۲۴۹۵ مرتبه تکرار شده است و در تمام سال‌ها این واژه در کلام معظم‌له تأکید شده و ماندگار بوده است.

در نمودار شماره ۳ نیز کلیدواژه "اتحاد ملی و انسجام اسلامی" مورد تأکید بوده که بیشترین آن سال ۱۳۷۹ است که بیش از ۱۶۶۸ بار بیان شده است و در سال ۱۳۸۶ که از سوی رهبری به‌عنوان سال اتحاد ملی و انسجام اسلامی نام‌گذاری شده است این واژه ۱۱۹۵ بار بیان شده و در سال ۱۳۸۸ که مقارن با تحولات فتنه است ۱۳۲۹ بار ایراد می‌گردد و در سال ۱۳۹۰ نیز ۱۲۵۶ بار تأکید شده است.

دو واژه وحدت‌ملی و اتحاد ملی توأمان در فرمایشات مقام معظم رهبری از سال ۱۳۶۸ همواره بوده است که واژه وحدت‌ملی در اوایل دوران زعامت ایشان مورد تأکید بوده و تداوم داشته و از سال ۱۳۸۵ واژه اتحاد ملی بیشتر تکرار شده است که معظم‌له از این سال به بعد، تعبیر کلیدواژه "اتحاد ملی" را بیشتر نموده‌اند.

از منظر عوامل سلبی اتحاد ملی اصلی‌ترین مانع از دیدگاه ایشان "اختلاف‌افکنی" بوده است. در مقایسه نمودارهای شماره ۲ و شماره ۳ با نمودار شماره ۴ به‌خوبی می‌توان دغدغه مقام‌معظم‌رهبری را در سال‌های اخیر تبیین کرد، در مقایسه دو سال گذشته ایشان بیش از این‌که به اتحاد ملی تأکید نمایند به مانع جدی و اصلی آن یعنی "اختلاف‌افکنی" که باعث تضعیف مؤثر ساخت قدرت درونی می‌گردد، تأکید داشته‌اند. ایشان در سال ۱۳۹۱ بیش از ۳۳۲۶ بار کلیدواژه "اختلاف‌افکنی" را بیان نموده‌اند، درحالی‌که در همین سال ۱۳۹۱ واژه "وحدت‌ملی" ۱۴۲۲ مرتبه و واژه "اتحاد ملی" نیز ۳۹۴ بار تأکید شده است که درصد اختلاف در تأکید را می‌توان مقایسه نمود. در سال ۱۳۹۲ نیز درحالی‌که کلیدواژه "اختلاف‌افکنی" بیش از ۲۵۹۵ بار تأکید شده است، واژه وحدت‌ملی ۷۹ بار و واژه اتحاد ملی ۴۲۴ مرتبه بیان شده است که نشان از ضریب افزایش اختلاف و عوامل واگرایی اتحاد ملی در کشور دارد که معظم‌له به‌عنوان هادی و ولی کشور هم‌چنان در هر مناسبتی تأکید بر پرهیز از "اختلاف‌افکنی" به‌منظور تقویت اتحاد ملی داشته‌اند.

بالاخره همچنان‌که در نمودار شماره ۵ مشاهده می‌شود از سال ۱۳۹۰ تأکید و توجه مقام معظم رهبری بر استحکام ساخت درونی قدرت نظام روندی افزایشی داشته است، در همین سال‌ها حجم فشارها و فضای روانی تهدیدات احتمالی نظامی پیرامون پرونده هسته‌ای زیاد شده بود و معظم‌له نیز با راهبری مؤثر خود کشور را به استقامت و بازگشت به استحکام ساخت درونی قدرت هدایت می‌کردند که نقطه اوج فرمایشات ایشان سال ۱۳۹۲ است که بیش از ۴۱۳۳ مرتبه معظم‌له به اهمیت "استحکام‌بخشی ساخت درونی قدرت نظام" تأکید نموده‌اند.

نقش و اهمیت اتحاد ملی در استحکام‌بخشی قدرت درونی نظام آن‌چنان بدهی و روشن است که در تمامی ادوار تاریخی انقلاب اسلامی، کلام معمار بزرگ انقلاب و رهبری معظم انقلاب همواره آن را تبیین کرده‌اند. همچنان‌که در نمودار شماره ۵ مسئله استحکام ساخت درونی طی دو سال اخیر یکی از مؤلفه‌های افزایشی مورد نظر مقام معظم رهبری قرار گرفته است، مسلماً نقش و جایگاه اتحاد ملی در هم‌افزایی و تقویت این مؤلفه نیز بیش‌ازپیش برجسته خواهد شد.

همچنان‌که در این مقاله بیان‌شده، اتحاد صراط‌مستقیمی است که قرآن، احادیث و سنت پیامبر و یارانش مبین آن است و مخالفت با آن مخالفت با سخن خداوند تعالی محسوب می‌شود. محور اتحاد در دیدگاه قرآنی «توحید» و دین‌اسلام است. قرآن کریم می‌فرماید: «ای پیامبر! به اهل کتاب بگو، بیایید بر اساس کلمه‌ای که بین ما و شما مشترک است، غیر از خدا را نپرستیم و یکدیگر را در برابر خداوند به‌عنوان رب و پروردگار نگیریم پس اگر روی برگرداندند بگویید، شاهد باشید که ما اهل تسلیم در برابر حق هستیم». (سوره آل‌عمران، ۶۴)، بر اساس همین آیات قرآنی، وحدت امت، سبب مصونیت دین، تأیید الهی و نصرت است و نعمتی است که هیچ مسئله‌ای با آن برابری نمی‌کند. (سوره انفال، آیات ۶۲ تا ۶۴)

امام‌خمينی (رحمت الله تعالی علیه) و مقام معظم رهبری، رمز پیروزی و بقای انقلاب را اول: "کلمه توحید" و دوم: "وحدت کلمه" بیان کرده‌اند و بر اساس آیه شریفه «ولاتفرقوا» اتحاد ملی را امری واجب برای بقای کشور می‌دانند. مقام معظم رهبری، بعد از اسلام و قرآن، اتحاد ملی را دومین عنصر استحکام‌بخش قدرت درونی نظام نام‌برده و می‌فرماید: «قدر اتحاد را بدانید. وحدت کلمه جزو عناصر اصلی برای انسجامی است که آن انسجام، شرط اصلی موفقیت ملت ایران است.» (بیانات رهبری، ۱۳۷۶/۰۷/۲۴)

همچنان‌که در مدل مفهومی مشخص شده است عوامل ایجابی اتحاد ملی شامل "جایگاه اتحاد ملی"، "الزامات اتحاد ملی" و مهم‌تر از همه "کارکردهای اتحاد ملی" از مؤلفه‌های اساسی مورد نظر استخراج شده از بیانات مقام معظم رهبری است. به گونه‌ای که تشریح آن‌ها در فرمایشات امام‌راحل و رهبری معظم به‌روشنی تبیین شده است.

هر کدام از متغیرهای ایجابی و سلبی ناظر بر اتحاد ملی دارای نقش و کاربردی خاص می‌باشند که می‌توانند زمینه تحکیم و یا تهدید استحکام بخشی ساخت قدرت درونی نظام را فراهم نمایند.

متغیرهای سلبی از جمله تشدید اختلاف افکنی در بین مسئولین با یکدیگر، بین مردم با یکدیگر، ایجاد شکاف بین مردم با حاکمیت، مأیوس شدن مردم از کارکرد دولتمردان، تشدید اختلافات قومی و مذهبی، بزرگ‌نمایی ضعف‌ها، شایعه‌پراکنی و... می‌توانند عوامل آسیب‌زای و تهدید محور استحکام ساخت درونی نظام شوند.

متغیرهای ایجابی نیز مثل وفاق ملی، وحدت در مبانی و اصول، اتحاد جناح‌ها، ارتباط و اعتماد بین مردم و مسئولین، رعایت خطوط قرمز نظام و... می‌توانند عناصر تحکیم بخش و تهدیدزدای استحکام ساخت قدرت درونی نظام محسوب شوند.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد:

امام خمینی (رحمت الله تعالی علیه) و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) بسیار صریح و قاطع بعد از مؤلفه ارزش‌های دینی (ایمان و معنویت) اتحاد ملی را دومین رکن استحکام بخشی انقلاب اسلامی از ابتدای نهضت تاکنون معرفی کرده‌اند.

از سوی دیگر از بیانات مقام معظم رهبری به‌خوبی قابل درک است که با وجود اهمیت فوق‌العاده دو مفهوم امنیت ملی و اتحاد ملی و نقش این دو در تضمین بقای نظام و تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی، در اولویت‌بندی و تقدم و تأخر طرح این دو مفهوم اتحاد ملی مقدم‌تر است: «من بر روی وحدت ملی تأکید بیشتری دارم، به خاطر اینکه امنیت هم ناشی از وحدت است اگر وحدت نباشد، امنیت ملی هم به خطر می‌افتد و ایجاد ناامنی می‌شود.» (بیانات رهبری، ۱۳۷۹/۱/۲۶) پس نتیجه می‌گیریم، وحدت و امنیت ملی لازم و ملزوم یکدیگر می‌باشند و اساساً امنیت زاده وحدت است، زیرا در قبال تأمین این دو مهم است که مشکلات جامعه حل می‌شود و مردم و مسئولان مجال رسیدگی مشکلات و حل معضلات را پیدا می‌کنند. امنیت ملی محصول اتحاد ملی است و به فرموده رهبری معظم انقلاب، اتحاد ملی پیش شرط تحقق امنیت ملی است.

در بررسی مدل مفهومی اتحاد ملی و نقش عوامل آن در استحکامبخشی ساخت قدرت درونی نظام، برخی عوامل موجبات هم‌افزایی و تقویت اتحاد ملی را به دنبال دارد و چشم طمع نظام سلطه و دشمنان این کشور را به منظور تضعیف پایه‌های اقتدار ملی و ضربه زدن به نظام از بین خواهد برد. اگر این عوامل مورد غفلت قرار گیرد و تمایلات سیاسی، گروهی و شخصی پایه‌های تقویت اتحاد ملی را سست نماید زمینه تهدیدات و ضربه دشمنان به کشور فراهم خواهد شد، فلذا نقش عوامل سلبی که در مدل به‌عنوان موانع و آسیب‌های اتحاد ملی بیان شده است نیز بایست به‌عنوان عناصر واگرا و ناقض اتحاد ملی مورد توجه آحاد جامعه و به‌ویژه مسئولین قرار گیرد.

مسلم است که می‌بایست تمامی آحاد جامعه در راستای از بین بردن موانع و آسیب‌های اتحاد ملی که در رأس آن‌ها "اختلاف‌افکنی" است گام بردارند و فضای برادری و به تعبیر مقام معظم رهبری "رحماء بینهم" ایجاد نماییم که این مسئله عامل ترس دشمنان می‌گردد.

با تقویت و تثبیت اتحاد ملی در کشور ضمن ترمیم آسیب‌ها و عارضه‌های نظام، اتحاد ملی با تولید قدرت، به رمز مقاومت، سعادت و رمز پیروزی بر دشمنان منجر می‌گردد. ضمن اینکه نباید غافل شویم که شرط اصلی بقای کشور همین اتحاد ملی است که در تمامی صحنه‌های انقلاب از شروع نهضت، تثبیت نهضت (دفاع مقدس - مبارزه با گروه‌های معاند و ضد انقلاب)، استمرار نهضت، قوام و دوام نهضت، تولید قدرت نرم، تولید قدرت ملی و نهضت علمی کشور همچنان برجسته و شاخص بوده است.

در استحکام قدرت درونی نظام یکی از اصلی‌ترین مؤلفه‌ها اتحاد ملی است و این نقشی روشن و غیرقابل اغماض است. قطعاً بدون داشتن اتحاد ملی و با وجود اختلاف‌افکنی و تفرقه در کشور، امکان استحکامبخشی قدرت نظام میسر نخواهد شد، فلذا می‌توان نتیجه گرفت که اتحاد ملی پیش‌شرط تحقق امنیت ملی پایدار است.

تحقق اتحاد ملی در میان توده‌های مردم و تسری آن به سطوح عالی کشور و نخبگان می‌تواند مایه اقتدار ملی باشد. این مسیر لزوماً یک‌طرفه نیست بلکه با وحدت کلمه نخبگان در مواضع اصولی می‌توان مسیر اتحاد ملی را هموار نمود. بدون تردید یکی از مقدمات افزایش اتحاد ملی بسط استنباط‌های مشترک از مفاهیم بنیادین در بین نخبگان به‌عنوان یک فرآیند پیچیده و الزام‌آور است که در نهایت معطوف به کارآمدی نظام سیاسی است. در واقع اجماع نخبگان در مسائل اصولی و فرو کاهیدن تعارضات فلسفی به اختلاف‌نظر در روش‌ها و سیاست‌ها به تدابیر عقلایی برای اداره

کشور در یک فضای سیاسی امن می‌انجامد. بر این اساس در شرایط فعلی کشور به نظر می‌رسد دولت باید در توسعه برداشت‌های مشترک در بین نخبگان که تحکیم‌بخش اتحاد ملی است، نسبت به دوره‌های پیشین اقدامات موثرتری را انجام دهد.

اتحاد ملی به احساس همبستگی ملی، اعتماد مردم به حکومت، افزایش اطمینان مردم به نظام و دستگاه‌های اجرایی، متکی است. با توجه به وضعیت جامعه، تنوع گروه‌های اجتماعی و اقوام، دستیابی به وحدت نیازمند برنامه اجتماعی و فرهنگی فراگیر است. اتحاد ملی با منافع عمومی و مصالح کشور گره‌خورده و هویت منسجمی را ایجاد می‌کند که نظام را در دستیابی به اهداف و عبور از بحران‌ها کمک می‌کند، اقتدار ملی را افزایش داده و در نهایت به استحکام ساخت قدرت درونی نظام منجر خواهد شد.

به‌منظور تحقق "اتحاد ملی پایدار" و نقش سازنده آن در استحکام‌بخشی ساخت قدرت درونی نظام پیشنهادهای ذیل ارائه می‌گردد:

۱. تأکید بر مشترکات دینی بین مذاهب مختلف کشور و توصیه اعتصام به حبل‌الاهی
۲. تلاش در جهت نهادینه‌سازی ارزش‌ها و باورهای دینی جامعه
۳. تأکید و تلاش به‌منظور نهادینه کردن "اتحاد ملی" به‌عنوان یک فریضه دینی و امری واجب
۴. نهادینه کردن اندیشه وفاق ملی بر اساس اصل «رحما بینهم»
۵. مراعات نمودن جناح‌های سیاسی نسبت به عملکرد یکدیگر و گردآمدن حول اصول انقلاب
۶. دشمن‌شناسی و معرفی راه‌کارهای مقابله با دشمن
۷. تقویت هوشیاری ملی و بصیرت‌افزایی دینی
۸. پای بندی همه گروه‌های وفادار نظام به قانون اساسی به‌عنوان منشور ملی
۹. تلاش و تقویت راه‌های تحکیم ارتباط بین مردم و مسئولین
۱۰. اجرای اصل عدالت اجتماعی و تلاش جهت کاهش فاصله طبقاتی
۱۱. مقابله قاطع قضایی با فساد اداری، فساد اقتصادی و سوءاستفاده سیاسی
۱۲. مدیریت سیاسی - اقتصادی فشارها و تحریم‌های ناشی از دشمن با پیاده‌سازی اقتصاد مقاومتی
۱۳. افزایش نقش رسانه ملی و سایر رسانه‌ها در جهت تقویت روحیه ملی، اعتمادبه‌نفس ملی
۱۴. افزایش فرهنگ ایثار، شهادت و مدیریت جهادی
۱۵. افزایش روحیه مقاومت، حماسه‌آفرینی ملی و عزت ملی

۱۶. تأکید بر حضور همه‌جانبه و فراگیر مردم در صحنه
۱۷. پرهیز و مقابله با شایعه‌پراکنی، مایوس کردن مردم و بزرگ‌نمایی ضعف‌ها
۱۸. تلاش در جهت کنار گذاشتن تعصبات قومی، قبیله‌ای، حزبی، جناحی و...
۱۹. تلاش در جهت شایسته‌سالاری و پرهیز از گرایش‌های سلیقه‌ای سیاسی
۲۰. پرهیز از منازعات دستگاه‌های دولتی با یکدیگر و حرکت در چارچوب وظایف قانونی
۲۱. پرهیز صاحبان قلم، میز خطابه، روزنامه و سایت‌های خبری از تشدید تشنج، جنجال‌آفرینی و اختلافات ملی
۲۲. پرهیز از انحصارطلبی تنگ‌نظرانه و اجازه باروری اندیشه‌ها، با رعایت مرزبندی اصول و منافع ملی
۲۳. پیشگیری از منازعات سیاسی و توافق در اصول و مبانی مشترک
۲۴. تلاش در جهت کاهش فاصله گروه‌های تأثیرگذار جامعه بر مبنای اصل احترام متقابل
۲۵. ایجاد روحیه نقدپذیری علمی در سایه برگزاری نشست‌های دوستانه افراد و گروه‌ها
۲۶. تقویت هوشیارانه پیوند ملت و دولت، افزایش مشارکت مردم در عرصه‌های گوناگون
۲۷. هدایت افکار عمومی به‌سوی منافع ملی و فاصله گرفتن از منافع گروهی و جناحی
۲۸. آگاه‌سازی جامعه از ترندهای دشمنان در راستای خاموش ساختن شعله‌های بیداری اسلامی

منابع:

- قرآن کریم
- نهج البلاغه
- صحیفه امام خمینی (رحمت الله تعالی علیه)
- وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی (رحمت الله تعالی علیه)
- پایگاه اینترنتی مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) Khamenei.ir
- دهخدا ۱۳۷۳، لغتنامه، ج ۱.
- ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه.
- اسلامی ندوشن، محمدعلی ۱۳۷۶، ایران و تنهایی‌اش، تهران: شرکت سهامی انتشار،
- افتخاری، اصغر ۱۳۸۲، وفاق ملی؛ جامعه‌شناسی سیاسی وحدت از دیدگاه امام خمینی (رحمت الله تعالی علیه)، سازمان عقیدتی سیاسی نیروی انتظامی، چاپ اول،
- ایرانی، مصیب ۱۳۸۸، «استراتژی وحدت ملی و انسجام اسلامی با توجه به دیدگاه امام خمینی (رحمت الله تعالی علیه)»، فصلنامه اندیشه تقریب، سال پنجم، شماره هجدهم،
- بحار الانوار، ج ۲۰
- جامی رودی، عبدالغفور ۱۳۹۱، وحدت درآیات و روایات و تأثیر آن در ادبیات، ویژه‌نامه نقطه پرگار،
- جمشیدی، محمدحسین ۱۳۷۸، «ماهیت وحدت در اندیشه امام خمینی»، نشریه کیهان فرهنگی، شماره ۱۵۶،
- حاجیانی، ابراهیم ۱۳۸۶، درآمدی بر مبانی، اصول و استراتژی‌های عملی برای تحقق اتحاد ملی در ایران، مجموعه مقالات همایش ملی «اتحاد ملی، راهبردها و سیاست‌ها»، مؤسسه فرهنگی انتشاراتی شادان،
- حاجیانی، ابراهیم ۱۳۸۰، مسئله وحدت ملی و الگوی سیاست قومی در ایران، نامه انجمن جامعه‌شناسی ایران، شماره ۳،
- خمینی، سید احمد ۱۳۷۲، وحدت از دیدگاه امام خمینی، سخنرانی در هشتمین کنفرانس وحدت اسلامی
- خوش چهره، محمد ۱۳۹۱، ظرفیت‌های درون‌زا؛ امتیاز اقتصاد ایران، پایگاه تحلیلی برهان.

- دوورژه، موريس ۱۳۷۶، جامعه‌شناسی سیاسی، ترجمه ابوالفضل قاضی، تهران، دانشگاه تهران، تهران
- راش، مايكل ۱۳۷۷، جامعه و سياست؛ مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی سیاسی، ترجمه‌ی منوچهر صبوری، تهران: سمت،
- روشندل، جليل ۱۳۷۴، امنیت ملی و نظام بین‌المللی، تهران: سمت،
- شایان فر، سلمان ۱۳۸۰، وحدت و امنیت ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری، تهران، نشرنذیر،
- شعبانی ساروئی، رمضان ۱۳۸۴، استراتژی دفاع مردم و تأثیر هویتی آن، فصلنامه مطالعات ملی، پیاپی، ۲۳، سال ششم، شماره ۳
- شماره جدید دیده‌بان هفته (ضمیمه ۱۸ شهریور روزنامه تهران امروز) - ۱۳۹۱/۰۶/۱۸
- صالحی، سیدرضا ۱۳۸۶، مبانی و بسترهای وحدت ملی، مؤسسه فرهنگی انتشاراتی شادان، مجموعه مقالات همایش ملی «اتحاد ملی، راهبردها و سیاست‌ها»، مرکز تحقیقات استراتژیک،
- فیومی، احمد ۱۴۱۴ ق، المصباح المنیر، قم، انتشارات هجرت، ج دوم.
- قاسمی، علی‌اصغر، ابراهیم‌آبادی، غلامرضا ۱۳۹۰، نسبت هویت ملی و وحدت ملی در ایران، مجله راهبرد، شماره ۵۹، سال بیستم،
- مصطفوی، حسن ۱۴۱۶ ق، التحقیق فی کلمات القرآن الکریم، تهران، انتشارات وزارت ارشاد، ج اول، ج ۹،
- مطهری، مرتضی ۱۳۸۷، مجموعه آثار شهید مطهری، تهران، انتشارات صدرا، ج ۲۶.
- نبوی، عباس ۱۳۸۸، فلسفه‌ی قدرت، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)؛ قم: پژوهشکده‌ی حوزه و دانشگاه
- هگل، گئورک ویلهلم، فردریش ۱۳۵۶، عقل در تاریخ؛ گزیده‌ای درباره ایران. ترجمه دکتر حمید عنایت، تهران: انتشارات علمی دانشگاه صنعتی چاپ اول،
- هیندس، باری ۱۳۸۰، گفتارهای قدرت از هابز تا فوکو، ترجمه‌ی مصطفی یونسی، نشر و پژوهش شیرازه،